

**IV.^a LITTERAE UNIVERSALES
CONTRIBUTIONIS QUARTAE PARTIS
CENSUM DE AGRIS^b**

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae^c, ^dmagnus dux Litwaniae etc. haeres^d, universis et singulis principibus, tam spiritualibus, quam saecularibus, reverendissimis et reverendis in Christo patribus^e, dominis archiepiscopis et episcopis, necnon magnificis^f, generosis, nobilibus, famosis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, terrigenis et quibuslibet dignitariis et officialibus ac eorum vicesgerentibus, haeredibus, advocatis, scultetis ac civitatum, oppidorum, villarum et universorum aliorum locorum regni nostri incolis singulis, subditisque universis nostris, spiritualibus et saecularibus ac aliis, cuiuscumque status, dignitatis aut conditionis fuerint, ubilibet et praesertim ^gin terra N. et districtibus eiusdem^g consistentibus, praesentibus requirendis, sincere et fidelibus dilectis, salutem et gratiam regiam nostram.

Reverendissimi et reverendi in Christo patres, magnifici, generosi, nobiles, famati et ^hprovidi, sincere et fideles nostri dilecti.

1. Quamvis vobis et universis aliis, conventioniⁱ felicitis coronationis nostrae hic interessentibus, non incognitum fuerit, qua ratione contributiones fertorum, civiles, quartae partis censuum et aliae fuerint institutae, tamen propter vos alios, qui aberatis^j conventioni isti deliberationique communi, innotescimus quartam partem censuum in subsidium reipublicae et status regni nostri esse laudatam. Quae quidem quarta pars censuum de censibus agrorum ac de censibus sub titulo reemptionis solvi solitis fideliter et veraciter ^kpro una vice^k, anno videlicet duntaxat isto, sub corporali iuramento in manibus^l exactorum nostrorum ad id designatorum^m, praestando a festo sancti Martini proxime futuro [11 XI 1507] usque ad festum Circumcisionis Domini post idem festum sancti Martini immediate secuturum [1 I 1508], solvi, dari etⁿ extradi debeat, et tandem in manus magnifici^o Iacobi de Schidlowyecz castellani et capitanei Sandomiriensis, regni nostri thesaurarii^p, porrigi ac deferri, per nos pro nostra et reipublicae necessitate^q convertenda.

2. Ut igitur diligentius exigatur et respublica per reemptionem bonorum regalium auxilium percipiat optatum, generosum N.^r ad exigendam eam^s exactionem integram in terra praedicta N.^r in exactorem^u deputavimus et instituimus^v nostrum, deputamusque et^w instituimus praesentibus, dantes^x ei auctoritatem eandem partem censuum a vobis, receptis primum iuramentis, quia^y fideliter et integre solveritis^z, exigendam, vobis propterea^{aa} mandantes, quatenus praedictam integram^{ab} quartam partem censuum vestrorum^{ac}, de censibus agrorum et sub titulo reemptionis solvi solitis, incipiendo a festo ^{ad}sancti Martini^{ad} proxime venturo usque ad festum Circumcisionis Domini, iuramentis coram ipso exactore personaliter praestitis, extradere, debeatis. Alias, si secus feceritis, extunc vobis capitaneis locorum mandamus, ut in crastino festi Circumcisionis Domini per pignorationes compellatis ad solvendum negligentes sub poenis, contra capitaneos officia non exequentes ^{ae}sua constitutis.

^a Tekst tego uniwersalu oparł O. Balzer na trzech w drobnych tylko szczegółach różniących się od siebie rękopisach, mianowicie dwóch: z MK₂, t. 22, k. 122-122v, oraz MK₁, t. 23, s. 186, i jednego, zachowanego w byłym Archiwum Izby Skarbowej w Warszawie (Księgi poborowe ziemi przemyskiej i sanockiej, t. 20, niepaginowany, określany dalej skrótem: KP).

^b Tytuł pochodzi od O. Balzera, po ustaleniu przezeń, że jest to akt o charakterze ogólnopaństwowym. W MK₂ akt ten nosi tytuł: Litterae universales super exactione quartae partis censuum per terras Minoris Poloniae datae et missae. W MK₁: Universale quartae partis censuum.

^c Poloniae etc. MK₂.

^{d-d} Opuszczone w MK₂.

^e patribus et MK₂.

^f magnificis et KP.

^{g-g} in terra Cracoviensi et districtibus eiusdem MK₂; in terra Cracoviensi et palatinatu Poznaniensi MK₁.

^h ac KP.

ⁱ conventionis KP.

^j aberratis MK₁, MK₂.

^{k-k} Brak w MK₂.

^l manus KP.

^m designatorum MK₂.

ⁿ Brak w MK₂.

^o magnifici domini KP.

^p thesaurari MK₁.

^q utilitate KP; pro nostra [...] necessitate opuszczone w MK₁ i pozostawione wolne miejsce.

^r Iohannem Jordan MK₂; zamiast N. okienko w MK₁. Dobeslaum Chmyelyeczki KP.

^s Brak w KP.

^t Cracoviensi MK₂; zamiast N. okienko w MK₁; in terris praedictis et districtibus earundem KP.

^u exactorem designavimus et KP.

^v et instituimus brak w KP.

^w Brak w MK₂.

^x dando KP.

^y ut KP. z solveritis KP.

^{aa} praeterea KP.

^{ab} Brak w KP.

^{ac} Brak w MK₂.

^{ad-ad} Martini sancti MK₁.

^{ae-ac} Opuszczone w KP; zamiast tego: suasionem.

3. Volumus autem, ut consiliariil qui hic iuramenta coram nobis praestiterint, absque extorsione^{ac} iuramentorum solvant. Sed reliqui alii, qui testimonialibus litteris nostris de iuramento iam praestito caruerint, nullatenus ad solutionem absque iuramenti praestitione^{af} admittantur.

Datum Cracoviae in conventione generali felicitis coronationis nostrae, feria tertia post dominicam Reminiscere [2 III] anno Domini millesimo quingentesimo septimo, ^{ag}regni^{ah} vero^{ai} nostri anno primo^{ag}.

V.^a LITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONIS CIVILIS^b

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, ^cmagnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiaeque etc. dominus et haeres^c, universis et singulis principibus, tam spiritualibus quam saecularibus, reverendissimis et reverendis in Christo patribus, dominis archiepiscopis et episcopis, necnon magnificis, generosis, nobilibus famosis et providis palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, succamerariis, terrigenis et quibuslibet dignitariis et officialibus ac eorum vicesgerentibus, haeredibus, advocatis, scultetis, civitatibus, oppidis, eorumque magistris civium et consulibus et generaliter omnibus et singulis subditis nostris tam spiritualibus quam saecularibus, cuiuscumque status, dignitatis aut conditionis fuerint, quaecumque bona spiritualia et saecularia, scilicet civitates, oppida, villas, molendina, tabernas et quaecumque alia bona quocumque nomine vocata habentibus, ubilibet et signanter in terra^d N.^e ^fet districtibus eiusdem^f consistentibus, sincere et fidelibus nostris dilectis, salutem et gratiam regiam. Fideles nostri dilecti^g:

1. Cum in conventione praesenti felicitis coronationis nostrae^h publicitus consultum esset pro defensione imminentiⁱ et statu regio nostro, inter alia, necessitatibus publicis et statu nostro ex communibus auxiliis concessa, exactionem civilem, anno praesenti uno duntaxat solvendam^j, vobis ^kintimamus esse laudatam atque^k decretam. Quae civilis exactio in omnibus civitatibus et^l oppidis nostris Illustrissimaeque principis virginis Elizabeth reginulae, germanae nostrae carissimae^l, ac dominorum archiepiscoporum, episcoporum, palatinorum, castellanorum et totius communitatis nobilium regni exigī debet sub poenis ex statuto infrascriptis.

2. Imprimis in omnibus civitatibus et oppidis supradictis, taxatis bonis civium et oppidanorum, tam mobilibus quam immobilibus, a qualibet marca per duos grossos solvi debent, incipiendo a festo Pentecostes proximo [23 V 1507] usque ad festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum [29 VI 1507], ad plenum exigenda, sic quod in crastino praedicti festi sancti Petri ad pignorationem contra nos solventes procedetur.

3. Item homines otiosi, in oppidis manentes et non servientes, item inquillini, ius civitatum et oppidorum nec domicilia sua usquam habentes familiaque civium et artificum, qui septima-

^{ac} *Zob. s. 201.*

^{af} *praestitutione MK₁, MK₂.*

^{ag-ag} *Brak w MK₂.*

^{ah} *Powtórzone w MK₁.*

^{ai} *Brak w KP.*

^a *Tekst tego uniwersalu, jak i trzech poprzednich, oparł O. Balzer na trzech w drobnych tylko szczegółach różniących się rękopisach, mianowicie: MK₂, t. 22, k. 129v-130v, oraz MK₁, t. 23, s. 184-185 i KP zachowany w byłym Archiwum Izby Skarbowej w Warszawie (Księgi poborowe ziemi przemyskiej i sanockiej, t. 20, niepaginowany).*

^b *Tytuł pochodzi od O. Balzera, po ustaleniu przezeń, że jest to akt o charakterze ogólnopaństwowym. W MK₂ akt ten nosi tytuł: Litterae universales super exactione civili per terras Minoris Poloniae datae. W MK₁: Universales civilium.*

^{c-c} *etc. MK₁, MK₂.*

^d *Brak w MK₂.*

^e *Cracoviensi MK₂: zamiast N. – okienko w MK₁: Praemisliensi Sanoczensi KP.*

^{f-f} *Opuszczone w MK₁.*

^g *Opuszczone w MK₁ i KP.*

^h *nostrī MK.*

ⁱ *munimenti MK₁, MK₂.*

^j *W KP, gdzie połączono niniejszy uniwersał o poborze szosu z tekstem następnego o poborze czopowego, znajduje się tu wstawka: et ducillorum alias czopowe, incipiendo a festo Pentecostes proxime futuro usque ad quatuor annorum decursum solvendum.*

^{k-k} *intimavimus esse laudatam atque MK₁: intimamus esse laudatam et KP.*

^l *Brak w MK₁.*

¹ *Elżbieta, urodzona w 1472 r.*